

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 206/08-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. mája 2008 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. E. J., N., zastúpenej advokátom JUDr. M. P., N., vo veci namietaného porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 6 Co 289, 290/06-307 z 13. februára 2007 v časti, ktorou potvrdil rozsudok Okresného súdu Nitra sp. zn. 10 C 67/04 zo 14. augusta 2006 vo výroku o náhrade trov konania, ako aj uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 6 Co 289, 290/06-314 z 26. februára 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. E. J. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. mája 2007 doručená sťažnosť MUDr. E. J., N. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy, ako aj porušenie základného práva vlastniť majetok zaručeného v čl. 20 ústavy, v čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) a v čl. 11 ods. 1 listiny rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 289, 290/06-307 z 13. februára 2007 v časti, ktorou potvrdil rozsudok Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 10 C 67/04 zo 14. augusta 2006 vo výroku o náhrade trov konania, ako aj uznesením krajského súdu č. k. 6 Co 289, 290/06-314 z 26. februára 2007.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 67/04 konal o žalobe sťažovateľky a spol. o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, pričom v žalobnom petite si sťažovateľka a spol. uplatnili aj nárok na náhradu trov konania bez ich vyčíslenia. Okresný súd vyhlásil v predmetnej veci rozsudok na pojednávaní 14. augusta 2006, na ktorom nebola prítomná právna zástupkyňa sťažovateľky a spol., ktorá svoju neprítomnosť ospravedlnila, a keďže si právna zástupkyňa sťažovateľky a spol. nevyčísliła trovy právneho zastupovania ani do troch dní od vyhlásenia rozhodnutia okresným súdom, okresný súd sťažovateľke a spol. ich náhradu v rozsudku nepriznal. Na základe odvolania sťažovateľky a spol. proti výroku rozsudku okresného súdu, ktorým im nebola priznaná náhrada trov konania, ktoré im vznikli v dôsledku zastúpenia advokátkou, krajský súd napadnutým rozsudkom č. k. 6 Co 289, 290/06-307 z 13. februára 2007 rozsudok okresného súdu v časti napadnutej odvolaním sťažovateľky

a spol. ako vecne správny potvrdil. Následne sa sťažovateľka a spol. podaním doručeným krajskému súdu 16. februára 2007 domáhala doplnenia rozsudku krajského súdu podľa § 166 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a toho, aby krajský súd doplňujúcim rozhodnutím rozhodol o ich nároku na náhradu trov konania v prvostupňovom konaní. Krajský súd uznesením č. k. 6 Co 289, 290/06-314 z 26. februára 2007 návrh sťažovateľky a spol. na doplnenie svojho rozsudku zamietol.

Sťažovateľka v sťažnosti tvrdí, že rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 289, 290/06-307 z 13. februára 2007, ako aj jeho uznesením č. k. 6 Co 289, 290/06-314 z 26. februára 2007 boli porušené ňou označené základné práva a slobody zaručené v ústave, dohovore, dodatkovom protokole a v listine z dôvodu, že podľa jej názoru nevyčíslením sumy trov konania nezaniká v spore úspešnému účastníkovi konania nárok na ich náhradu, ak si aspoň všeobecne uplatnil nárok na ich náhradu, pričom podľa sťažovateľky krajský súd nenapravil toto pochybenie okresného súdu, aj keď právna zástupkyňa po vyhlásení rozsudku okresného súdu dodatočne dvakrát vyčíslila sumu trov konania v konaní pred prvostupňovým súdom, a to jednak v samotnom odvolaní, ako aj v návrhu na doplnenie rozsudku.

V uvedenej súvislosti sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

„Povinnosť úhrady trov konania sa vzťahuje na celú náhradu a to aj na trovy právneho zastúpenia, nielen na súdny poplatok, tak ako o tom rozhodol okresný súd, ktorého pochybenie odvolací súd (aj ex officio) neodstránil. Súd síce priznal úspešným žalobcom trovy konania a v odvolacom konaní aj trovy právneho zastúpenia vzniknuté s odvolacím konaním, avšak vo svojom rozsudku uviedol, že právny zástupca žalobcov si trovy právneho zastúpenia v prvostupňovom konaní nevyčíslil, preto v tejto časti rozsudok prvého stupňa potvrdil. Vyčíslenie trov konania do troch dní od skončenia konania je poriadkovou lehotou, s ktorou sa neviaže zánik nároku na uplatnené trovy konania, preto mal krajský súd priznať ich náhradu. Neobdržanie refundácie nákladov na zaplatenie právnej pomoci od neúspešnej strany ani v približnej zrovnateľnej výške s vynaloženými nákladmi znamená zásah do práva na právnu pomoc i zásah do majetkových pomerov úspešného účastníka sporu. (...)

Pokiaľ súd potreboval ku správne priznaniu trov právneho zastúpenia vyjadrenie právneho zástupcu, mal požiadať písomne právneho zástupcu o ich vyčíslenie. Právny zástupca žalobcov z dôvodu neprítomnosti na pojednávaní nemohol vedieť o skončení sporu, o ktorom sa dozvedel až z doručeného rozsudku okresného súdu.

Samotným nevyčíslením trov právneho zastúpenia nezaniká právo na priznanie ich náhrady. Trovy konania mal určiť súd podľa sadzobníka (...). Preto súd nemusí žiadať o vyčíslenie právneho zastúpenia advokáta a trovy v správnej výške môže priznať aj keby advokát takéto vyčíslenie nezaslal, resp. zaslal v nesprávnej výške. O povinnosti náhrady trov konania rozhoduje súd aj bez návrhu. Do trov konania patrí aj odmena za zastupovanie.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že napadnutý výrok o náhrade nákladov konania trpí ústavnoprávnym deficitom, spočívajúcim v absencii relevantného odôvodnenia rozhodnutia. Nepriznanie nákladov právneho zastúpenia ich nevyčíslením, na ktoré ma sťažovateľ nárok zo zákona, potom nepriaznivo a zásadným spôsobom zasahujú do majetkovej sféry sťažovateľa. Dôvody rozhodnutí skutkovú podstatu § 151 ods. 1 a 3 O. s. p. potom zjavne nenaplnujú, extrémne vybočujú z jeho účelu a z hľadiska ochrany ústavnosti sú zjavne neprijateľné.“

Sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Krajský súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 289, 290/2006 zo dňa 13. 2. 2007 v časti, v ktorom potvrdil rozsudok Okresného súdu v Nitre, č. k. 10 Co 67/04 (správne má byť 10 C 67/04, pozn.) zo dňa 14. 8. 2006 vo výroku o náhrade trov konania trov právneho zastúpenia v spojitosti s uznesením Krajského súdu č. k. 289, 290/2006 zo dňa 26. 2. 2007 porušil právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa § 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na súdnu ochranu zaručenú v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj na právo vlastníť majetok zaručené v čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a v čl. 1 Dodatkového

protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a na tomto základe v tejto časti rozhodnutia zrušuje a v rozsahu tohto zrušenia vracia vec na ďalšie konanie.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 o ústavnom súde ukladá Krajskému súdu v Nitre, aby uhradil trovy právneho zastúpenia sťažovateľa v celkovej sume 6.296,- Sk t. j. za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia 1 x 2.970,- Sk, podanie ústavnej sťažnosti 1 x 2.970,- Sk a 2-krát režijný paušál za 2 úkony právnej služby) na účet právneho zástupcu sťažovateľa do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstata námietok sťažovateľky spočíva v jej tvrdeniach, že rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 289, 290/06-307 z 13. februára 2007 v časti, ktorou bol potvrdený výrok rozsudku okresného súdu sp. zn. 10 C 67/04 zo 14. augusta 2006 o náhrade trov konania, ako aj uznesením krajského súdu č. k. 6 Co 289, 290/06-314 z 26. februára 2007 boli porušené ňou označené práva, pretože krajský súd nenapravil pochybenie okresného súdu, ktorý sťažovateľke v prvostupňovom konaní nepriznal náhradu trov právneho zastúpenia, hoci bola v spore úspešná, a náhradu trov si uplatnila už v žalobnom návrhu.

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) je advokát povinný pri výkone advokácie konať čestne a svedomito, dôsledne využívať všetky právne prostriedky a uplatňovať v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

Podľa § 151 ods. 1 OSP účinného v rozhodnom čase o povinnosti nahradiť trovy konania rozhoduje súd na návrh spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Ak ide o prisúdenie trov konania podľa § 149 ods. 1 advokát je povinný trovy právneho zastúpenia vyčísliť najneskôr do troch pracovných dní od vyhlásenia rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Ak advokát v tejto lehote trovy právneho zastúpenia nevyčísli, súd mu náhradu trov právneho zastúpenia neprizná.

Ústavný súd poznamenáva, že lehotu vyčíslenia trov konania podľa § 151 ods. 1 OSP nemožno považovať za poriadkovú lehotu, pretože z nej *expressis verbis* vyplýva nesplnenie povinnosti uvedenej v hypotéze tejto normy, strata práv (nároku). Sťažovateľkou napadnuté rozhodnutie krajského súdu vo veci nepriznania trov konania z dôvodu nevyčíslenia týchto v lehote troch dní od vyhlásenia rozhodnutia, považuje ústavný súd za *lege artis*.

Sťažovateľka mala k dispozícii proti rozhodnutiu krajského súdu účinný prostriedok nápravy (dovolanie), ktorý aj využila, tento však bol uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 140/2007 z 31. júla 2007 odmietnutý z dôvodu neprípustnosti (§ 239 ods. 3 OSP).

Z vyžiadaného súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že v žalobe podanej okresnému súdu 19. augusta 2004 sťažovateľka a spol. v rámci žalobného petitu žiadali, aby okresný súd vyslovil, že „... žalovaných v 1/ až 3/ rade zaväzuje k náhrade trov konania, ktoré pozostávajú zo súdneho poplatku a trov právneho zastúpenia žalobcov v rade 1/ a 2/“.

Predposledné pojednávanie v predmetnej veci sa na okresnom súde konalo 23. januára 2006, ktoré po vyjadrení sa právnych zástupcov obidvoch sporových strán, ktorí už nemali návrhy na dokazovanie vo veci, bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania na určenie ceny predmetu sporu a zistenia, či sťažovateľka a spol. zaplatili súdny poplatok za žalobu v správnej výške.

Následne okresný súd nariadil avízované znalecké dokazovanie a predložený znalecký posudok zaslal 16. mája 2006 na vyjadrenie sporovým stranám, súčasne nariadil pojednávanie na 22. jún 2006, ktoré však žiadal zrušiť právny zástupca žalovaných z dôvodu jeho práceneschopnosti. Následne okresný súd 13. júna 2006 zrušil nariadený termín pojednávania a nariadil nový termín pojednávania na 14. august 2006.

Dňa 14. augusta 2006 (v deň pojednávania) právna zástupkyňa sťažovateľky a spol. telefonicky ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní 14. augusta 2006 z dôvodu kolízie konaní s tým, že: „*Súhlasila s pojednávaním v jej neprítomnosti a v prípade, že súd vo veci rozhodne, pridržiava sa svojich predchádzajúcich vyjadrení.*“

Na pojednávaní konanom 14. augusta 2006 (pondelok) vyhlásil okresný súd rozsudok s tým, že žalovaným v 1. – 3. rade uložil povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne sťažovateľke a spol. náhradu trov konania k rukám ich právnej zástupkyne vo „(...) výške, ktorá bude vyčíslená v písomnom vyhotovení tohto rozsudku do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku“.

Sťažovateľka sa osobne nezúčastnila ani na jednom z uvedených pojednávaní.

Okresný súd výrok rozsudku sp. zn. 10 C 67/04 zo 14. augusta 2006 o náhrade trov konania zdôvodnil takto:

„Súd rozhodol o trovách konania podľa § 142 ods. 1 O. s. p. tak, že úspešným žalobcom náhradu trov priznal vo výške zaplateného súdneho poplatku vo výške 11.500.- Sk. Pretože právna zástupkyňa žalobcov nevyčíslila náhradu trov konania v lehote 3 dní, súd priznal náhradu, ktorú žiadali len vo výške, ktorú mal preukázanú. Z dôvodu nevyčíslenia náhrady trov konania za právne zastupovanie v lehote 3 dní stratila právna zástupkyňa nárok na ich priznanie. Preplatok zaplateného súdneho poplatku za návrh vo výške 6.965.- Sk bude vrátený na základe uznesenia súdu, ktorý rozhodne aj o trovách štátu, o ktorých nerozhodol v rozsudku. Rozdiel medzi zaplateným poplatkom vznikol z dôvodu, že právna zástupkyňa žalobcov vyčíslila hodnotu spornej nehnuteľnosti vyššie a keďže v konaní bola táto sporná, súd pribral do konania znalca za účelom určenia hodnoty nehnuteľnosti, ktorá bola určená nižšia.“

Rozsudok okresného súdu bol po jednom neúspešnom pokuse (zmena adresy právnej zástupkyne sťažovateľky a spol.) doručený právnej zástupkyňi sťažovateľky a spol. 4. októbra 2006, ktorá následne nahliadla do spisu 19. októbra 2006 a podaním doručeným okresnému súdu 6. novembra 2006 upresnila odvolanie sťažovateľky a spol. z 18. októbra 2006 (v súdnom spise sa nenachádzalo, čo vyplýva aj z listu krajského súdu z 20. decembra 2006, pozn.) proti výroku rozsudku okresného súdu o trovách konania.

Krajský súd rozsudkom č. k. 6 Co 289, 290/06-307 z 13. februára 2007 potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o trovách konania s odôvodnením: *„Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil i v časti náhrady trov konania, keďže súd prvého stupňa správne priznal žalobcom náhradu trov, ktoré pozostávajú zo zaplateného súdneho poplatku za návrh, a keďže právna zástupkyňa žalobcov v lehote 3 dni odo dňa rozhodnutia súdu náhradu trov konania nevyčíslila, súd správne jej túto náhradu nepriznal.“*

Podaním doručeným krajskému súdu 16. februára 2007 sa právna zástupkyňa sťažovateľky a spol. domáhala vydania *„doplňenia k rozsudku“*, ktorým by krajský súd rozhodol o náhrade trov prvostupňového konania, pričom krajský súd uznesením

č. k. 6 Co 289, 290/06-314 z 26. februára 2007 tento návrh zamietol s odôvodnením, že krajský súd neopomenul rozhodnúť o žiadnej časti predmetu konania, ktorého rozhodnutie by bolo potrebné doplniť.

Zo zisteného skutkového stavu ústavný súd dospel k presvedčeniu, že právna zástupkyňa sťažovateľky mala objektívnu možnosť dozvedieť sa o stave predmetného konania, resp. o tom, že konanie bolo už meritórne skončené vyhlásením rozsudku na pojednávaní konanom 14. augusta 2006, z účasti ktorého sa síce ospravedlnila, avšak v ospravedlnení súčasne zobrala na vedomie, že môže byť konané a rozhodnuté v jej neprítomnosti s tým, že zotráva na jej dovedajších vyjadreniach. Ako vyplýva zo súdneho spisu, sťažovateľka sa konania konaného 14. augusta 2006 nezúčastnila a jej právna zástupkyňa sa o výsledku tohto pojednávania ani neinformovala, hoci tak vzhľadom na citované ustanovenie zákona o advokácii, ako aj na jej známy dovedajší procesný vývoj a stav konania, keď účastníci konania už nemali žiadne návrhy na dokazovanie, učiniť mohla a mala.

Ako to vyplýva z citovaného ustanovenia § 151 ods. 1 OSP priznanie trov právneho zastúpenia účastníkovi konania je viazané na splnenie si subjektívnej povinnosti advokáta, a nie od svojvôle súdu. Preto nepriznanie náhrady trov právneho zastúpenia účastníkovi konania súdom z dôvodu porušenia, resp. nesplnenia si subjektívnej povinnosti advokátom účastníka konania (hmotnoprávny vzťah) nemožno ponímať ako sankciu súdu voči účastníkovi konania (procesný vzťah), resp. ako svojvoľné rozhodnutie súdu porušujúce právo účastníka konania.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej

by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 44/08).

Vzhľadom na nezistenie príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím krajského súdu a sťažovateľkou označenými právami ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2008